

LUX FILM DAYS

3 FILMY
24 JAZYKOV
28 KRAJÍN

MUSTANG

Deniz Gamze Ergüven
Francúzsko, Nemecko, Turecko, Katar

MUSTANG

DENIZ GAMZE ERGÜVEN

Je začiatok leta. Päť sestier – Lale, Nur, Ece, Selmu a Sonay – nič nemôže rozdeliť. V dedine na severe Turecka sa sestry cestou zo školy nevinne hrajú s chlapcami. Údajná neviazanosť ich hry vyvolá škandál s neočakávanými dôsledkami. Rodinný dom sa postupne mení na väzenie, školu nahrádzajú hodiny domácich prác a začínajú sa dohadovať manželstvá. Túžba po slobode žene sestry k tomu, aby sa vzopreli nastoleným obmedzeniam.

SÚVISLOSTI: SVETSKOSŤ, PATRIARCHÁT, ROVNOSŤ, NEĽAHKÉ SPOLUŽITIE HODNÔT

Filmárka Deniz Gamze Ergüven v scenári vyzdvihuje predovšetkým gradáciu, ktorá vedie k rýchlej izolácii týchto piatich mladých dievčat plných života a ktorú nepochybne treba chápať skôr ako extrémnu a výnimočnú situáciu, než ako odraz bežnej reality v Turecku. Táto krajina je v skutočnosti plná kontrastov. Hoci ženy tam získali právo voliť vo všeobecných voľbách v roku 1934, teda oveľa skôr ako v mnohých európskych krajinách, v politike aj naďalej predstavujú výraznú menšinu. Turecko, krajina rozpoltená emancipačnými hodnotami svetského štátu, ktorý vznikol na začiatku 20. storočia, a s hlboko zakorenenou patriarchálnou tradíciou, schválilo v roku 2001 nový občiansky zákonník, ktorý ženám zabezpečuje rovnoprávnosť vo všetkých oblastiach. Zároveň je svedkom vzostupu moci nových politických strán inšpirovaných náboženstvom, ktoré zastávajú oveľa tradičnejší postoj k postaveniu ženy v spoločnosti, a to najmä strany AKP (Strana spravodlivosti a rozvoja).

Film režisérky Deniz Gamze Ergüvenovej mimoriadne dobre zobrazuje túto kontrastnú, takmer schizofrenickú situáciu (najmä kontrast medzi mestami a vidiekom, hlavným mestom a zvyškom krajiny), v ktorej sa turecká spoločnosť vyvíja, pričom sa režisérke podarilo veľmi prenikavo a dôveryhodne premietnuť do filmu napäté spolužitie dvoch svetov s protikladnými hodnotami. Rozšírená rodina, ktorú tvorí päť mladých dievčat spolu s ich starou matkou, strýkom a tetami a ktorá nie je celkom typickým príkladom, nespochybňuje o nič menej formou vymysleného príbehu a s veľkou statočnosťou postavenie ženy v tradičných spoločnostiach. Týmto spôsobom prináša úvahu o páľcivom probléme, ktorý je okrem iného podmienkou vstupu do Európskej únie. Preto práve tento významný aspekt určuje všeobecný rámec pre túto analýzu.

POHĽAD NA SKUTOČNOSŤ S ODSUPOM

Mustang je síce inšpirovaný skutočnosťou, no obraz, ktorý o nej ponúka, predsa len nie je celkom realistický. Už samotný názov filmu naznačuje príbeh, ktorý čiastočne vychádza z bájky – divoký kôň sa stáva symbolickým portrétom piatich dospievajúcich dievčat, a najmä Lale. Bájne motívy možno nájsť aj v scenári, ktorý sa okrem iného vyznačuje hrou protikladov dvoch typov postáv (sestry a strýko Erol) a konfliktnou situáciou, ktorá sa síce nepretržite zhoršuje, no končí sa dvojnásobným symbolickým zvratom. Temný ráz filmu napokon pravidelne kompenzujú vtipné poznámky, ktoré tiež umožňujú získať odstup od dramatických udalostí, ktoré sa práve odohrávajú.

PÄŤ ORGANICKY SPÄTÝCH SESTIER

O piatich dospievajúcich dievčatách je možné povedať, že sú organicky späté a určitým spôsobom fungujú ako jednoliaty celok – keď sa jednej z nich niečo stane, odrazí sa to na správaní a pocitoch ostatných dievčat.

Túto nerozlučiteľnosť však sprevádza postupné prejavovanie sa rozdielov medzi dievčatami. Na jednej strane je Lale, najmladšie z dievčat, ktoré najvýraznejšie prejavuje túžbu po slobode a podnecuje revoltu, a na druhej strane jej sestry, ktoré rôznym, niekedy protikladným spôsobom reagujú na osud, ktorý im bol nanútený. Kým Sonay vzdoruje svojej starej matke odmietaním dohodnutého manželstva a ako jedinej sa jej podarí vydať sa za muža, ktorého miluje (v správnej chvíli prežíva úprimný a vzájomný ľúbostný vzťah, ktorý rodina prijme, ak sa okamžite spečatí svadbou), Selma stelesňuje rezignáciu charakteristickú pre mnoho žien, ktoré sú v patriarchálnych spoločnostiach nútené akceptovať neželané manželstvo ako neodvratný osud.

OPAKOVANIE

Hra protikladov medzi strýkom Erolom a jeho neterami tvorí hlavnú zápletku filmu, ktorý sa vyznačuje sledom udalostí, ktoré sa s jemnými obmenami a hromadne opakujú.

ZVRAT

Postupnou radikalizáciou konfliktnej situácie medzi strýkom Erolom (postavou stelesňujúcou tento poriadok) a Lale (postavou, ktorá predstavuje rebéliu proti tomuto poriadku) sa zvyšuje dramatické napätie, ktoré vrcholí na konci filmu, keď nastane neočakávaný zvrat. Keď sa Erol nedokáže dostať do domu, ktorý sám opevnil a ocitne sa vo svojej vlastnej pasci, toto väzenie sa pre dievčatá paradoxne stáva útočiskom i nástrojom slobody.

Vďaka tomuto zvratu môžu dievčatá prehovoriť: Nur, ktorá až doteraz spolupracovala a bola pokojná, si roztrhá šaty a kusy látky vyhodí von oknom, pričom kričí, že zavolá políciu a povie im všetko, čo sa stalo. Hoci je mladá, svojím postojom naznačuje, že si dobre uvedomuje nezákonnosť opatrení, ktoré voči dievčatám ich rodina prijala, či už ide o nútené manželstvá, zabránenie v chodení do školy alebo násilie akejkoľvek povahy, ktoré na dievčatách rodina pácha. Symbolický zvrat v kontexte filmu *Mustang* posilňuje politický dosah príbehu, v ktorom sa jednoznačne odsudzuje spoločnosť, ktorej členovia sú si z právneho hľadiska rovni, ale kde v skutočnosti stále panuje hlboká nerovnosť.

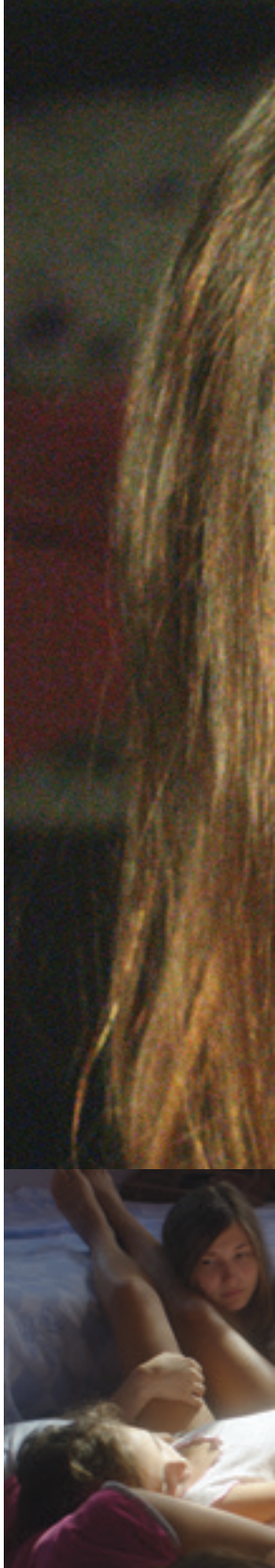
KOMPENZÁCIA

Zvrat, ktorý predstavuje vyvrcholenie filmu, sprevádza aj výrazná zmena jeho rázu. Hoci sa príbeh vyznačoval narastajúcim dramatickým napätím, nakoniec víťazí úľava a dokonca smiech. Prvky komédie však už boli prítomné aj v prechádzajúcom deji, i keď viac rozptýlené.

Najmä skupina žien okolo starej matky je príčinou viacerých komických udalostí. Tieto staršie ženy na rozhraní medzi patriarchálnymi tradíciami a emocionálnou solidaritou s dievčatami vlastne stále váhajú medzi týmito dvoma postojmi. Stará matka na jednej strane očakáva od svojich vnučiek príkladné a „úctyhodné“ správanie, na druhej strane ich však bráni pred Erolovými autoritatívnymi výstupmi tým, že kryje ich poklesky alebo mierni svojho syna.

No najzábavnejšia scéna filmu sa odohráva v dedine po tom, čo päť sestier utečie z domu na futbalový zápas. Keď stará matka uvidí svoje vnučky v televízii, omdlie. Teta Emine zo strachu, že tieto záberyvidia aj muži, okamžite vezme kladivo a rozbije ním elektrickú skrinku, ktorá umožňuje zásobovanie domu elektrickým prúdom. Keď si muži uvedomia, že výpadok nepostihol zvyšok dediny, Emine sa vydá rozhodným krokom k stožiaru elektrického vedenia a pustí sa do ničenia jeho vrcholu, až kým nenastane osudný výbuch, po ktorom sa celá oblasť ponorí do tmy. Veľké napätie spôsobené tým, že by Erol mohol odhaliť útek svojich neterí, tu stráca svoj dramatický charakter vďaka týmto takmer surrealistickým scénam, ktoré sa navyše odohrávajú mimo dohľadu mužov, ktorí sú od tej chvíle považovaní za hlupákov a symbolicky zbavení svojej všemohúcnosti.

V závere filmu je zosmiešnený aj strýko Erol, keď sa Nur a Lale podarí vymknúť ho pred dverami „pevnosti“, ktorú sám postavil na ich uväznenie. Scéna je, samozrejme, zdrojom obrovského napätia, keďže sa Erol pokúša dostať do domu všetkými prostriedkami s pravdepodobným úmyslom zabiť (alebo ublížiť), ale fakt, že sa chytil do vlastnej pasce podľa príslovia kto inému jamu kope, sám do nej spadne, má tiež komické účinky, ktoré vyvolávajú sympatie divákov a diváčok.

BODY NA ZAMYSLENIE: SPRACOVANIE PRIESTORU

Deniz Gamze Ergüven vo filme *Mustang* pripomína priepasť, ktorá existuje medzi verejným priestorom spojeným s modernosťou a súkromnou sférou, ktorá je stále pod vplyvom tradičných hodnôt patriarchálnej spoločnosti. Nachádzate túto priepasť aj v našich spoločnostiach?

Vinciane Fonck

les grignoux

RÉŽIA: Deniz Gamze Ergüven
SCENÁR: Deniz Gamze Ergüven,
Alice Winocour
HRAJÚ: Güneş Nezihe Şensoy, Elit İscan,
Doğa Zeynep Doğuşlu, Tuğba Sunguroğlu,
İlayda Akdoğan, Nihal G. Koldas, Ayberk Pekcan
KAMERA: David Chizallet, Ersin Gök
HUDBA: Warren Ellis
PRODUKCIA: Charles Gillibert
KOPRODUCENT: Frank Henschke
VÝROBA: CG Cinéma
KOPRODUKCIA: VISTAMAR FILMPRODUKTION
ROK: 2015
DĹŽKA: 94 min
ŽÁNER: dráma
KRAJINY: Francúzsko, Nemecko, Turecko,
Katar
PŮVODNÁ VERZIA: turečtina

NAŠE PRÍBEHY NA STRIEBORNOM PLÁTNE

Európsky parlament s potešením predstavuje tri filmy súťažiace o Filmovú cenu LUX 2015:

MEDITERRANEA režiséra Jonasa Carpignana
Taliansko, Francúzsko, USA, Nemecko, Katar

MUSTANG režisérky Denizy Gamze Ergüvenovej
Francúzsko, Nemecko, Turecko, Katar

UROK (LEKCIA) režisérov Kristiny Grozevovej a Petara Valchanova
Bulharsko, Grécko

Tieto mnohovrstvové príbehy, ktoré sú výsledkom veľkého zánietenia a tvorivosti mladých talentovaných európskych režisérov, sa budú premietiť počas 4. ročníka podujatia Filmové dni LUX.

FILMOVÁ CENA LUX

Kultúra hrá kľúčovú úlohu pri vytváraní našej spoločnosti. V duchu tejto myšlienky Európsky parlament vytvoril v roku 2007 Filmovú cenu LUX s cieľom posilniť distribúciu európskych filmov v celej Európe a podnietiť celoeurópske diskusie o významných sociálnych otázkach. Filmová cena LUX je jedinečnou iniciatívou. Zatiaľ čo väčšina koprodukčných európskych filmov sa premietajú len v krajine pôvodu a len zriedka sa distribuujú do iných krajín, a to aj v rámci EÚ, Filmová cena LUX predstavuje pre tri európske filmy vzácnu príležitosť získať titulky v 24 úradných jazykoch EÚ.

Vítaný film Filmovej ceny LUX, ktorý zvolia poslanci Európskeho parlamentu hlasovaním, bude oznámený 25. novembra 2015.

FILMOVÉ DNI LUX

V rámci Filmovej ceny LUX vzniklo aj podujatie Filmové dni LUX. Od roku 2012 toto podujatie sprostredkúva širokému európskemu publiku tri filmy, ktoré sa uchádzajú o Filmovú cenu LUX. Prostredníctvom Filmových dní LUX vás pozývame na nezabudnuteľný kultúrny zážitok, pri ktorom sa stierajú hranice. Od októbra do decembra 2015 sa môžete zaradiť medzi milovníkov filmu z celej EÚ a pozrieť si filmy *Mediterranea*, *Mustang* a *Urok (Lekcia)* v jednom z 24 úradných jazykov EÚ. Nezabudnite hlasovať za film, ktorý je vaším favoritom prostredníctvom našej webovej stránky luxprize.eu alebo na našej facebookovej stránke.

CENA PUBLIKA

Cena publika Filmovej ceny LUX sa udeľuje na základe hlasovania verejnosti. Využite šancu a dajte svoj hlas filmu *Mediterranea*, *Mustang* alebo *Urok (Lekcia)* a zaradíte sa do súťaže o účasť na Medzinárodnom filmovom festivale Karlove Vary v júli 2016 ako hosť Európskeho parlamentu s možnosťou oznámiť víťaza Ceny publika.

SLEDUJTE,
DISKUTUJTE
A HLASUJTE

@luxprize

#luxprize

LUX
PRIZE
.EU